

Католик М. А., аспірант,
Науковий керівник – **Олійченко І. М.**, доктор наук з державного управління, професор
кафедри менеджменту і державної служби
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ВІДКРИТІ ДАНІ – ТРЕНД СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ І ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В сучасне життя ввійшло нове поняття, яке надійно закріпилося в професійній спільноті, це – Відкриті дані.

Відкриті дані становлять основу сучасної держави, економіки та публічного управління. Термін «Відкриті дані» не новий, його визначення закріплено в юридичних документах Європейського Союзу та в законодавстві України. Згідно Директиви ЄС про відкриті дані та повторне використання інформації державного сектора (Директива (ЄС) 2019/1024) сформулювала, дані є "відкритими", якщо вони "можуть вільно використовуватися, повторно використовуватись і розкриватися будь-якою людиною для будь-яких цілей" [3].

В Україні у 2011 році було прийнято Закон України «Про доступ до публічної інформації», в якому визначено порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що становить суспільний інтерес [1]. Це був один з перших кроків в напрямку відкриття інформації, що генерується державними органами та муніципалітетами для широкого загалу. В 2014 році було створено Державне агентство з питань електронного урядування, з 2019 року - Міністерство цифрової трансформації України, орган, що відповідає на рівні держави за відкриті дані. До Закону України «Про доступ до публічної інформації» та низки інших законів було внесено низку важливих змін: введено «публічна інформація у формі відкритих даних» і визначено принципи їх оприлюднення, зокрема на єдиному державному вебпорталі відкритих даних.

В 2015 році 17 держав схвалили Міжнародну хартію відкритих даних [4], яка визначила принципи за якими дані є відкритими.

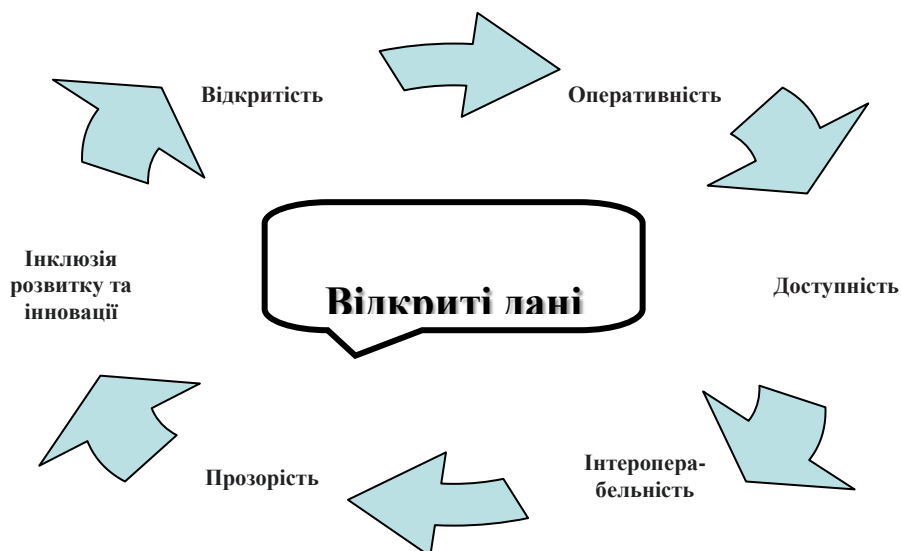

Рис. 1. Принципи Відкритих даних.

Ширше тлумачення цих принципів має наступне:

- відкритість за замовчуванням - забезпечення оприлюднення розпорядниками усієї публічної інформації у формі відкритих даних, яка перебуває в їх володінні;
- оперативність - забезпечення своєчасного оновлення публічної інформації у формі відкритих даних її оприлюднення у первинній (неагрегованій) формі;

• доступність використання - забезпечення оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних у машиночитаному форматі, забезпечення її подальшого вільного та безоплатного використання;

• інтероперабельність - забезпечення оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних з публікацією у наборі даних єдиних ідентифікаторів об'єктів, інформація щодо яких міститься у цьому наборі даних;

• постійна застосовність - забезпечення використання публічної інформації у формі відкритих даних органами державної влади та органами місцевого самоврядування під час здійснення ними своїх повноважень;

• інклюзивність розвитку - забезпечення розпорядниками інформації підтримки та сприяння створення нових інформаційних ресурсів та послуг на основі публічної інформації у формі відкритих даних.

Оприлюднення відкритих даних в Україні здійснюється на Державному вебпорталі відкритих даних <https://data.gov.ua>, який захищений належним чином від несанкціонованих втручань. Рішенням Уряду України - Постанова КМУ № 835 від 21 жовтня 2015 року «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» [2], визначено набори даних для оприлюднення у формі відкритих даних, їхній формат і порядок регулярного оновлення.

Відкриті дані держорганів містять інформацію найрізноманітнішого типу:

- дані про використання публічних коштів і виконання бюджетів;
- перелік укладених договорів і адміністративних послуг;
- перелік об'єктів власності, що передані в оренду;
- відомості про лікарські засоби, придбані за бюджетні кошти, про їх розподіл між закладами охорони здоров'я та залишки в кожному з них;
- дані про депутатів і результати їх голосування;
- інше.

З 2017 року неурядова організація Трансперенсі Інтернешнл Україна – акредитований представник глобального руху Transparency International, здійснює щорічне рейтингування прозорості місцевих рад за 86 індикаторами у 14 сферах за інформацією, яку влада оприлюднює [5]. Не перший рік в лідерах міста Маріуполь та Львів.

Ще одна некомерційна організація - 1991 Open Data Incubator, допомагає перетворювати відкриті дані в стартапи, які надають сервіси бізнесу і громадянам. Команда організації провела 16 освітніх програм в співпраці з держорганами, міжнародними організаціями та бізнесом. Опрацьовано більш 150 проєктів, які разом залучили більш 1 млн. дол. США інвестицій і грантів [6].

Відкриті дані спроможні створювати додаткову вартість, яку найкраще можна проілюструвати, зосередившись на трьох основних областях:

Рис. 2. Додана вартість відкритих даних у трьох основних областях.

Відкриття даних держорганів розкриває великий потенціал для економічного зростання та збільшення нових видів робочих місць. Використання відкритих даних обіцяє інновації та збільшення доданої вартості для значної частини економіки - для стартапів, малих та середніх підприємств із унікальною спеціалізацією, нішевими стратегіями та універсальними можливостями застосування.

Можна з впевненістю стверджувати, що Відкриті дані становлять основу сучасної держави її економіки та суспільства. З швидким розвитком цифровізації доступність даних та його взаємозв'язок стали значущими чинниками суспільства, економіки та науки, і повсякденної роботи та управління. Стратегія відкриття даних формулює чотири напрями діяльності: ефективна та стійка інфраструктура даних, розширення інноваційного та відповідального використання даних, підвищення грамотності у галузі даних та формування нової культури даних, а також роль держави, як піонера нової культури даних. Крім того, за оцінками Комісії ЄС у її стратегії в галузі даних, вартість економіки даних у країнах-членах ЄС до 2025 року майже потроїться та досягне 825 млрд. євро, а кількість працівників майже подвоїться та досягне 10,9 млн. осіб [7].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. – Чинний від 13 січня 2011 року № 2939-VI, редакція від 27.01.2022 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
 2. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» [Електронний ресурс]. – Чинний від 21 жовтня 2015 р. № 835 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>
 3. Директива ЄС про відкриті дані та повторне використання інформації державного сектора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1024>
 4. Міжнародна хартія відкритих даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://opendatacharter.net/>
 5. Трансперенсі Інтернешнл Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org>
 6. 1991 Open Data Incubator [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://inventure.com.ua/tools/investors/1991-open-data-incubator>
 7. Open-Data-Strategie der Bundesregierung [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/992814/1940386/1d269a2ad1b6346fcf60663bdea9c9f8/2021-07-07-open-data-strategie-data.pdf?download=1>
-